

que ab eo definitur simplex entitatis limes aut carentia perfectionis altioris in subjecto quod ad illam habendam naturâ non comparatur. At verò talis limes perfectionis nonnisi sermonis abusu malum dicitur, quippe ex dictis (n. 82) malum non est simplex defectus, sed privatio perfectionis subjecto *debitæ*; alioquin leo v. g. diceretur malus, propterea quòd intellectu careat.

CAPUT IV

DE PULCHRITUDINE (1)

Dicendum est 1° quid sit pulchrum? 2° quomodo arte possit exprimi?

ARTICULUS I

De naturâ pulchri.

Ad eam declarandam, agemus 1° de illius vi objectivâ; 2° de illius principiis ac definitione; 3° de illius speciebus; 4° de potentiis animæ ad quas refertur.

§ I. — De vi objectivâ pulchri.

87. Assertio : *Pulchrum habet vim objectivam.*

Probatur contra Kantium et quosdam recentes qui pulchrum nonnisi subjecti cognoscentis formam aliquam esse, ac totum a nobis pendere opinantur. At 1° sensus hominum *communis* pro certo habet pulchritudinem rebus ipsis inesse, quæ pulchræ vocantur, non quia delectant nos, sed ideo delectant, quia pulchræ sunt. Quare omnes homines rebus quibusdam pulchritudinem attribuunt, quibusdam verò

(1) Cf. *L'idée du beau dans la philosophie de S. Thomas d'Aquin.*

denegant. — 2° Nulla ratio est cur idea pulchri minùs objectiva dicatur quàm cæteræ ideæ; eam enim ut illas *scientificè* comparamus, experientiâ nimirum et ratione, ope abstractionis. — 3° Pulchritudo sequitur perfectionem rerum, *nec est aliud nisi splendor ipse perfectionis.*

88. *Nec objiciatur* homines haud rarò dissentire in æstimandâ pulchritudine, dum iisdem rebus eam alii tribuunt, negant alii. Homines enim non de pulchro duntaxat, sed etiam de vero et bono non rarò dissentiunt; ac proinde objectio nil probat nisi pulchritudinem rerum haud semper compertam nobis esse, vel iudicium de re æstheticâ culturam animi exigere quâ multi destituuntur.

§ II. — De principiis ac definitione pulchri.

89. Quænam sint pulchri elementa aut principia, et quâ ratione *definiri* debeat, non una est omnium sententia. Ut enim sensistas prætereamus, alii putant pulchritudinem esse *unitatem in varietate*, alii *splendorem veri*, alii *splendorem boni*, alii *splendorem ordinis*, alii *proportionem*, alii *dumum magnitudinem*.

Nobis autem videtur istas definitiones esse mancas, quippe quæ non omnia pulchritudinis elementa constitutiva declarant.

Quamobrem pulchrum veriùs definitur: *Splendor perfectionis*, vel enucleatiùs cum D. Thomâ: « *Ratio pulchri, in « universali, consistit in resplendentia formæ super partes « materiæ proportionatas, vel super diversas vires, vel actiones.* » (*Opusc. de pulchro*).

Atqui sincera est illa definitio, quippe quæ omni et soli definito convenit. Ex unâ enim parte, convenit omnibus pulchri generibus, scilicet pulchro sive materiali, sive spirituali, sive morali.

Ex aliâ autem parte, omnia pulchri principia seu elementa, indicat, sed directè quidem, ut par est, elementum *formale* ac potissimum, indirectè autem elementum *materiale*.

90. *Explicantur principia pulchri.* Principia pulchri quinque exiguntur, ut innuitur allatâ definitione, scilicet ex parte elementi materialis, varietas, integritas et proportio vel congruentia, et ex parte elementi formalis, unitas et resplendentia (1).

Ratio cujusque horum elementorum facilè potest demonstrari, ex naturâ ipsâ pulchritudinis, necnon ex hominis conditione.

Enimvero, pulchrum est *splendor perfectionis*. Atqui talis splendor quinque prædicta elementa exoptulat (2).

1° Quidem *varietatem*. Nam quodlibet ens naturale seu corporeum, seu incorporeum, pluribus partibus aut principiis constat, habetque potentias et operationes plures reipsa distinctas, quarum aliæ alias complement, et in ente opulentiam quamdam significant.

2° *Integritatem*; eâ quippe sublatâ, minuitur varietas, tollitur exacta partium proportio, deficit *summa* seu perfectio entis. Unde S. Thomas : « *Quæ diminuta sunt, hoc ipso turpia sunt.* » De pulchro ut de bono valet axioma : *Bonum ex integrâ causâ, malum ex minimo defectu.*

Res incompleta potest quidem in partibus quæ supersunt laudari, non tamen est *simpliciter* pulchra, ob lacunas quibus laborat.

3° *Proportionem*; ut variæ partes non jungantur solùm, sed aliæ aliis respondeant ac decenter aptentur, et efflorescat *ordo*, seu, ut præclarè ait Augustinus « *parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio* ». (*De civit. Dei*, l. xiv, a. 3). Jam enim ex ordinatâ illâ varietate mirabilis exurgit *concentus*, ut in musicâ, diversæ voces, si benè maritentur, claram faciunt *harmoniam*. Jure ergo D. Tho-

(1) S. Thomas tria duntaxat pulchritudinis elementa enumerat *explicitè*, ubi ait : « Ad pulchritudinem tria requiruntur. Primò quidem integritas sive perfectio... Et debita proportio, sive consonantia. Et iterum claritas (1^a, q. 39, a. 8, c). — At verò partium integritas varietatem earum supponit; iisque unitas accedit ex formâ per quam inter se colligantur unumque efficiunt. Nam « unumquodque per suam formam habet unitatem, » ait laudatus Doctor. (*Quodlib.*, 6, a. 1, c).

(2) Cf. *L'Idée du Beau*, 1re part., 1re section.

mas : « *Ratio pulchri consistit in quadam consonantiâ diversorum.* » (*Opusc. de pulchro*).

4° *Unitatem*. Unitas quidem sequitur omne ens, sed *crescit* cum ipsâ ejus perfectione; unde est præcipuum perfectionis criterium.

Est etiam non tantùm *elementum*, sed et ipsum ordinis *principium*; quippe varias partes naturâ suâ dispares et dispersas in Societatem colligit, regit, et *fini communi* servire jubet. In hoc sensu D. Augustinus : « *Omnis porrò pulchritudinis forma unitas est.* » (*Epist.* 18).

Attamen unitas quæ ad constituendum pulchrum requiritur, eadem non est in variis pulchri generibus, sed consentanea esse debet propriæ cujusque entis naturæ. Ad eam satis est plura oriri ab eodem *principio*, vel in eodem *subjecto* recipi, vel ad unum *finem* ordinari et conspirare.

5° *Splendorem formæ*. Forma designat in ente elementum præcipuum, quod ei dat suum esse, suam speciem, suas vires, suam igitur perfectionem, ac proinde splendorem qui ab ipsâ perfectionis præstantiâ effulget. Quare forma potest haberi ut *expressio ideæ divinæ*, in rebus, vel ut *ideale* ad cujus plenior possessionem quæque res tendere debet.

At verò oportet ut ea sit perfectio formæ quæ non lateat intus, sed *manifestam* sese prodat sicque propriâ vi capiat intuentem. — Ad rem S. Thomas : « Sicut ad pulchritudinem corporis requiritur quòd sit proportio debita membrorum, et quòd *color supersplendeat eis*, quorum si alterum deesset, non esset pulchrum corpus; ita, ad rationem universalis pulchritudinis exigitur proportio aliquantium ad invicem, vel partium, vel principiorum, vel quorumcumque, quibus supersplendeat *claritas formæ.* » (*Opusc. de Pulchro*).

Porrò in rebus corporeis, claritas oritur ex *colore* et *figurâ* vel adumbratione lineari (gallice *dessin*); sed figura colorem longè antecellit.

In substantiis autem immaterialibus, tota claritas fluit ex ipsâ perfectionis earum *perspicuitate*. Non enim dubitandum est quin entibus immaterialibus sua, imò nobilior insit cla-

ritas, cum pulchrum revera non sit aliud nisi resplendentia perfectionis, quæ sanè major est in ente spirituali quàm in ente materiali. Itaque ipsa entia *composita*, ut homo, vel animal, eò fulgentiorem præferunt pulchritudinem quò immaterialioris animæ speciem exhibent.

91. Atqui elementa prædicta non habent solum vim *objectivam* ad efficiendum pulchrum, sed habent quoque rationem *subjectivam*, ut innuit D. Thomas, sumptam ex ipsâ cognitionis naturâ. Nam ex dictis, pulchra vocamus *quæ visa placent*, id est, quorum visio seu cognitio nos delectat. Ea igitur ad pulchrum conferre debent, quæ facultates cognoscitivas acuunt et cognitionem faciunt faciliorem ac plenior. Sed hujusmodi sunt varietas, integritas, proportio, unitas et claritas, ut experientiâ constat et satis patet attendenti ad singula.

92. Pulchritudo igitur ex *duobus* hauritur, nempe ex partibus vel principiis *materialiter* sumptis, et ex *formâ* quæ super his resplendet. Attamen ex varietate, integritate, proportione et unitate *fundamentum*, ex splendore autem formæ ratio *specificâ* pulchri enascitur. Et causa est quia, ex probatis, forma repræsentat elementum entis præstantissimum, et proinde clarissimum. Quod adeo verum est, ut apud Latinos *forma* (ex quâ *formosus*) idem sibi velit ac pulchritudo. Forma autem *exterior*, quam solam percipiunt sensus, ex *internâ* et *substantiali* formâ suam accipit rationem et claritatem.

93. *De unitate pulchri.* Cum D. Thomâ « dicendum est « quòd pulchritudo non consistit in *componentibus*, sicut in « materialibus, sed in *resplendentiâ* formæ, sicut in *formali*. » (Ibid.). Ac propterea, quoniam resplendentia formæ aliquid unum præferat, pulchritudo ipsa unitatem præferat oportet.

94. *De criterio perfectionis relativæ pulchri.* Docente D. Thomâ, pulchritudo non ex partibus aut principiis ipsis, sed ex resplendentiâ formæ propriè hauritur, atque ipsæ partes ex formæ fulgore decus suum accipiunt. Quò igitur perfectior entis alicujus forma fuerit, eò etiam fulgentior, et quò ful-

gentior forma, eò fulgentiores partes, et eò major entis pulchritudo. — Hoc porrò ipsâ experientiâ comprobatur, nec aliter de variarum rerum pulchritudine dijudicare solemus; quippe hominis quàm animalis, animalis quàm plantæ, plantæ autem quàm lapidis vel pretiosi clarior splendet pulchritudo. Ratio est quia homo animam rationalem, animal sensitivam, planta vegetativam manifestam prodit; natura autem *physica* principio *simplici* fruitur, certas elicit actiones, fixas et mirabiles sequitur leges quæ Creatoris sapientiam publicam faciunt.

In eadem verò specie, tantò individuum quoddam cæteris antecellit pulchritudine, quantò plenius perfectionem suæ speciei possidet (1).

§ III. — De variis pulchri speciebus.

95. Una quidem est ratio *formalis* pulchri, sed in multis et specie diversis rebus invenitur. Hinc pulchrum multifariâ dividit solet, nimirum in *ideale* et *reale*; reale verò in *sensibile* et *suprasensibile*; sensibile autem in *naturale* et *artificiosum*, dum suprasensibile vel est *intellectuale*, vel *morale*. De quibus pulchri speciebus pauca sigillatim monenda sunt.

I. De pulchro reali et ideali.

96. Pulchrum reale illud est quod existit in naturâ, in variis entibus. At pulchrum ideale est *typica perfectio* quæ habetur ut ipsum *exemplar* ad quod accedere debent res pulchræ, et eo pulchriores nobis videntur, quò propius ad illud accedunt.

Porro *unicuique* rei respondet *sua idealis* pulchritudo, quæ consistit in plenâ possessione perfectionis quam exigit ejus forma aut species. Sed, variis ex causis, nulla est res *creata* quæ ad hanc typicam suam perfectionem accedat, quæque non possit esse vel cogitari plenior ac pulchrior.

(1) Cf. *L'Idée du Beau*, 1re part., sect. 1re, c. 6, § 4.

II. De pulchro sensibili et suprasensibili.

97. Pulchritudo sensilis refertur ad res corporeas et cernitur vel in *universâ* naturâ, vel in *singulis* naturæ entibus.

De pulchritudine naturæ universæ dicemus in Cosmologiâ, ubi ex illâ sumemus argumentum in gratiam existentiae Dei.

— Pulchritudo fulget etiam, ex dictis (n. 89) licet diverso gradu, in *singulis speciebus* aut regnis. — Quod autem spectat ad entia singularia seu individua, multa quidem pulchritudine destituuntur, quia, variis ex causis, imperfectè repræsentant suam speciem, sive integritate, sive proportione aut splendore careant.

98. *Pulchrum suprasensibile* rebus incorporeis inest, ac potest vel in earum naturâ, vel in operationibus reperiri.

Si prius, aut substantiæ *increate*, aut *creatis* substantiis convenit. *Si posterius*, in *intellectuale*, vel *morale* dividitur, prout in operationibus merè intellectualibus, vel in operationibus ad regulas morum relatis occurrit. — Quædam breviter monere par est de pulchritudine, quatenus ad Deum et ad actus morales pertinet.

99. 1° *De pulchritudine Dei*. Pulchritudo in Deo reponenda est, et hæc quidem infinita. Enimvero Deus habet quæcumque pulchrum constituunt, naturam scilicet unam atque integram et variis instructam attributis, mirè inter sese consentientibus, super quæ resplendet essentiæ nobilissimæ purissima forma. — Insuper, Deo ceu *causæ* omnium primæ, attribuendum est *eminenter* quidquid pulchri admiramur in rebus cum incorporeis, tum corporeis, necnon in actibus moralibus. *Fons* igitur habendus est omnis pulchritudinis tum realis, tum idealis. — Imo verò, non *pulchrum* duntaxat Deum, sed ipsammet *pulchritudinem* esse meritò dixeris, quippe cujus pulchritudo non est *participata*, ut in rebus creatis, sed *subsistens*, nec aliud nisi ipsa illius infinita essentia.

Equidem pulchritudo ejus, utpotè *merè spiritualis*, potiùs transcendit nos quàm tangit; nihil tamen inde minuitur ab ejus claritate *absolutâ*. — Cæterum, si per sese nihil sensi-

bile nobis exhibet, tamen in mundo quem condidit aliquid sui fulgoris nobis revelat et ad nos quodammodo descendit.

400. 2° *Pulchritudo moralis* ea est quæ in actibus efflorescit, quatenus ad regulas morum referuntur. Iis porrò pulchritudo convenit, et quidem maximè. Nam actus aliquis varietatem, integritatem, proportionem, unitatem ac splendorem præ se fert meritò, quum in eo nihil deest neque ex parte circumstantiarum, neque ex parte objecti, neque ex parte finis, et decor enascitur ex formâ virtutis ex quâ actus promanat, quæcumque sit hæc virtus. Sed eò pulchrior est actus quò plenius alicujus virtutis speciem refert, vel ad nobiliorem pertinet virtutem.

Sublimis (1) autem erit, si aut consuetas agentis vires transcendere videatur, aut maximè arduum, aut magnanimum quiddam præferat. Nec pulchro morali pulchrius quidquam esse in creatis arbitramur, tum quia *finis* habet rationem, tum quia homo illud in seipso effingit, passionibus multâ vi triumphatis. Quamobrem apud hominem etiam vulgarem, si forte virtute sit ornatus, vultus ipse spectabilem quamdam pulchritudinem præsefert.

§ IV. — De potentiis animæ ad quas refertur pulchrum (2).

401. **Assertio 1^a**: *Non ad appetitum, sed ad potentias cognoscitivas propriè refertur pulchritudo.*

Illud ad appetitum propriè non refertur, cujus non *fruitio*

(1) Hic innuere præstat quæ sit distinctio inter *sublime*, *pulchrum* et *venustum*. Porrò, juxta quosdam, sublime, pulchrum et venustum *specie* differunt; juxta alios, *gradu* duntaxat. Prima opinio verior nobis videtur. Habent enim hæc tria notas diversas, et diversas etiam in nobis excitant emotiones. Venustum præsefert aliquid inchoatum vel parvum, gratiâ micans; sensibilitatem potiùs quàm rationem afficit, sensum generat levem ac fugitivum. — Pulchrum contrà altam excitat emotionem, rationi potiùs quàm sensibus placet, admirationem rapit, magnum quiddam et constans exhibet. — At sublimi vis inest nobilior quædam et divinius, ornamentî nescia, simplicitate simul ac majestate pollens, sensibilitati austera, mentem non delectans quidem, sed ad superna erigens eique admirationem injiciens ac stuporem.

(2) Cf. *L'Idée du Beau*, 1re part., 2e section.

seu *usus*, sed *apprehensio* ipsa delectat. Atqui talis est pulchritudo. Nam eas res pulchras nominamus quarum *visio* nos recreat, quin aliquid ulterius ab iis requiramus; v. g., cœlum stellis irradiantibus ornatum pulchrum vocamus, solusque illius intuitus nos delectat. Unde S. Thomas: « Considerare pulchritudinem est delectabile secundum seipsum. » (*In Polit.*, l. 8, lect. 1^a).

102. Corollarium 1um. A vero igitur aberrant *sensualistæ* qui pulchrum in *utili* reponunt. Ast autem pulchrum est quid merè *speculativum*, quod veriùs reponeres in *inutili*. Quippe plurimæ sunt res *in se* aut *nobis* inutiles, quas tamen pulchras habemus, et plurimæ sunt utiles quæ nullum in nobis sensum æstheticum movent. Si quæ autem pulchræ simul et utiles sint, sub diverso respectu pulchræ et utiles nobis videntur.

Nec *objicias* pulchrum a nobis *appeti*; illud enim sicut et verum appetimus, sed ut meliùs *contemplemur* vel *admiremur*, non autem ut illo *utamur*, quod appetitûs proprium est.

103. Coroll. 2um de relatione quæ viget inter pulchrum, verum et bonum (1).

1° *Nec a vero, nec a bono potest separari.*

Non a vero; nam pulchrum dicit splendorem; falsum autem, seu id quod non est, splendere non potest. — Quòd si nonnunquam oratio falsa videatur pulchra, ratio est quia similitudinem coloremque veri præ se fert.

Nec a bono; pulchrum enim necessariò postulat proportionem, seu ordinem; malum verò proportioni et ordini adversatur; unde apprehenditur ut *deforme* (2).

Quinimo pulchrum, verum et bonum in *subjecto* idem sunt, quatenus fundantur supra eandem rem, scilicet supra

(1) Cf. *L'idée du beau*, 1re part., 2e sect., c. 2, § 1.

(2) « Pulchrum nunquam separatur a bono, sicut pulchrum corporis a bono corporis, et pulchrum animæ a bono animæ, et sic semper accipiendo circa idem; pulchritudo corporis autem quandoque dicitur vana, non respectu corporis, sed respectu boni animæ », cui etiam periculo esse potest. (S. Thomas, *Opusc. de Pulchro*).

ens et ejus perfectionem. Quarè verum et bonum rationem pulchri induere possunt, si modo splendeant.

2° *Pulchrum a vero et bono differt*, quia splendorem exigit, quem ipsa non expostulant; unde nec omne verum, nec omne bonum pulchrum est.

Insuper speciale viget discrimen inter pulchrum et bonum, quia prius est *speculativum*, ad cognitionem ordinem dicit, movetque admirationem; dum bonum *practicum* est, ad appetitum refertur, ac propriè amorem excitat.

Verum gignit *scientiam*, pulchrum *æstheticam*, bonum *ethicam*.

104. Coroll. 3um. Ad appetitum *secundariò* refertur pulchritudo, quatenus aspectu suo jucundum *sensum* excitat. Sensus autem æstheticus optimas præsefert dotes: est enim præcelsus, ab utilitate alienus, jucundissimus, ordini consentiens, completus, actuosus, sympathiâ, amore et admiratione constans.

105. Assertio 2^a: Pulchri sensilis perceptio inchoatur a sensibus, perficitur ab intellectu.

PROB. 1ª PARS. A sensibus inchoari debet perceptio cujus objectum primò ipsis occurrit. Atqui talis est pulchritudo corporea, saltem quatenus varietatem, integritatem et claritatem exhibet; hæc siquidem qualitates extrinsecus sese produnt et sensus luce suâ percellunt.

Nec tamen ab omnibus sensibus percipitur pulchrum, sed ab iis duntaxat quibus vis cognoscendi potissimè inest, a *visu* scilicet et *auditu*. « Ad rationem pulchri, ait S. Thomas, « pertinet quòd in ejus aspectu seu cognitione quietatur appetitus; unde et illi sensus præcipuè respiciunt pulchrum, « qui maximè cognoscitivi sunt, scilicet visus et auditus, « *rationi deservientes*; dicimus enim pulchra *visibilia* et pulchros *sonos*. In sensibilibus autem aliorum sensuum non « utimur nomine pulchritudinis; non enim dicimus pulchros « sapes aut odores. » (1^a 2e, q. 27, a. 1, ad 3).

PROB. 2ª PARS. Enimvero, pulchritudo rei etiam corporeæ tum perfectè percipitur, cum variarum ejus partium proportionem atque unitatem cernere est, necnon splendorem for-

mæ. Porrò nec partium proportio, nec unitas, nec formæ splendor a sensibus apprehendi possunt, sed a *solo* intellectu, quippe quòd istæ dotes spirituale quiddam præseferunt. Quamobrem sensus *confusè* admodum percipiunt pulchritudinem corpoream, quia *concretè* solùm et *incompletè* eam attingunt, dum intellectus eam confert cum notione pulchri abstractæ seu ideali, ac proinde illius etiam gradum æstimare potest.

106. Assertio 3^a : *Pulchritudo spiritualis a solo intellectu percipitur, sed adjuvante imagine sensibili.*

PROB. 1ª PARS ex eo quòd pulchritudo spiritualis est supra-sensibilis, sicque transcendit aciem sensuum.

PARS 2ª defluit ex probatis in Anthropologiâ (n. 89) ubi ostendimus intellectum humanum nihil actu intelligere posse nisi comitante aliquâ phantasiæ imagine, quæ ipsa sensuum perceptionem præsupponit.

At in re estheticâ, quæ naturâ suâ tendit ad *repræsentationem*, multò majus est subsidium imaginationis quàm in cognitionibus merè abstractis.

Quamobrem, licèt pulchrum *in se et absolutè* inspectum, elementum sensibile non exigat, tamen *quoad nos* illud exigat. Nec mirum, cùm humana natura consistat ex harmoniâ permixtione elementi sensibilis ac spiritualis.

107. Corollarium. Facultas illa quam *æstheticam* vocant, quia de pulchro judicat, non est *una* aut *specialis*, nec *sextus* quidam sensus, ut nonnulli volunt, sed *varia* et *multiplex*, sensibilis simul ac spiritualis; constat enim ex visu, auditu, imaginatione et ratione, tametsi ratio primas in eâ partes obtineat.

ARTICULUS II

De expressione pulchri seu de arte (1).

De artibus tria breviter tractanda sunt : 1° quæ sit earum natura? 2° quomodo se habere debeant erga naturam? 3° quæ sit earum divisio?

(1) Cf. *L'Idée du Beau*, 2° part., ch. 4.

§ I. — De artium naturâ.

108. *Ars generatim* inspecta definiri potest *recta ratio alicujus operis externi faciendi*, seu *complexio regularum ad aliquod opus externum affabrè conficiendum*; v. g. architectura, sculptura. (Cf. *Log.* n. 11 et 345).

Ars scriptè sumpta, est *recta ratio efficiendi alicujus operis, ad exprimendum pulchrum destinati.*

Artes sic intellectæ vocantur *pulchræ*, vel *liberales*, vel adhuc *bonæ artes*, ut distinguantur ab artibus vulgo *mechanicis* quæ dirigunt etiam hominem in conficiendo quodam opere, sed quod ad *utile* tantùm destinetur; qualis est v. g. ars sutoris, vel fabri.

109. In bonis artibus duplex elementum reperitur : aliud scilicet *immaterialè*, aliud verò *materiale* seu sensibile. Prius est *ideale* quoddam quod artifex ante *concupere* debet quàm tentet exprimere; posterius est signum *sensibile* quo ideale *exprimitur*.

Quamquam porrò prius elementum *præcipuum* est in arte, posterius tamen haud mediocris est momenti, siquidem est *expressio* ipsa prioris, quod nonnisi ab eo habet ut *pateat* et *fulgeat*.

110. Corollarium. Ex dictis patet artem *directè* tendere ad pulchrum exprimendum, non autem ad bonum prædicandum. Attamen abstrahere omnino nequit a bono, et a fortiori nequit cum bono pugnare, quippe ex probatis (n. 103) pulchrum ipsum nec a bono, nec a vero valet separari. Imo etiam *cognatio* pulchri et boni a Græcis communi vocabulo declarata est *καλον κἀγαθον*, a Latinis etiam qui indifferenter dicunt *pulchras* vel *bonas artes*.

Absurda itaque dicenda est ea non paucorum recentium opinio quæ *absolutam* propugnat artis *autonomiam*, et, ut ipsi dicunt, *artem pro arte colit*, nullâ boni aut veri habitâ curâ.

§ II. — Quomodo ars habere se debeat erga naturam?

111. *Opiniones.* Qui *sensualismum* vel *positivismum* tuentur, volunt omnem artificis curam in eo esse ut naturam imitetur, et exprimat *omne reale et solum reale*. Alii contra sentiunt artem esse *interpretationem* vel *transfigurationem* naturæ potius quàm nudam imitationem.

112. *Assertio* : *Ars non est imitatio, sed transfiguratio naturæ* (1).

PROB. 1ª PARS, quia artifex nec *debet*, nec *potest* imitari quidquid reale est.

1° *Non debet* : nam in naturâ inveniuntur res quædam *malæ* aut *deformes*, quarum proinde *vitanda* est imitatio, imò generatim *repræsentatio*; sunt aliæ res *mediocres*, et in *plerisque* inveniuntur elementa *secundaria* et *mobilia*, quæ satius artifex negliget, juxta præceptum illud poetæ :

Et quæ desperat tractata nitescere posse relinquit.

2° *Non potest*; quippe *vita*, in quâ natura delectatur, ea est quæ fingi aut repræsentari nequeat. Si ergo ars nonnisi naturam imitari velit, semper et multò quidem infra illam stabit, ac proinde satius erit jam ad opera naturæ quàm artis adspicere.

PROB. 2ª PARS, quia nulla res est individua quæ ad perfectionem typi sui accedat; artifex ergo res quas pingit *transfigurare* debet, non ut supra conditionem naturæ appareant, sed ut essentiam suam *verè* demum, scilicet *plenè* repræsentent. Hac impletâ conditione, artis opera digna sunt quæ considerentur; nam naturam realem superant, et erigunt mentem ab his quæ *sunt*, quæque imperfectè sunt, ad ea quæ *possent* esse vel *deberent*.

§ III. — De divisione bonarum artium.

113. Divisio artium sumi debet ex earum elemento *sensibili*, quippe quòd ipsius vi elementum *ideale* repræsentatur seu exprimitur. Porrò sub eo respectu, bonæ artes in duas

(1) Cf. *L'Idée du Beau*, 2e part., ch. 4.

classes meritò dividuntur : quarum alia ad visum refertur, ut *pictura*, *sculptura* et *architectura*; alia autem ad auditum, ut *musica* et *poesis*.

Eloquentia inter bonas artes numeranda non est, quia non, ut ipsæ, tendit ad pulchri expressionem, sed tantum ad persuasionem.